

ET FÆLLESMØDE

AF

DE DANSKE FÆNGSELSSKABER.

(BERETNING.)

Efter indbydelse af Bestyrelsen for Viborg Fængselsselskab afholdt delegerede fra de danske fængselsselskaber et fællesmøde i Viborg d. 1ste og 2den August 1881.

Efterat Formanden for Viborg Fængselsselskab, Hr. WISSING, havde budt forsamlingen velkommen, blev Herredsfoged FABER valgt til dirigent. Man begyndte derefter med dagsordenens post 1: „*Bør de fra fængselsstraffe løsladte straffefanger ikke fortrinsvis være genstand for fængselsselskabernes omsorg? Hvilke foranstaltninger bliver der i bekræftende fald at tage i så henseende?*“ Spørgsmålet indlededes af Fængselsdirektør BRUUN, som udtalte, at der vistnok turde være opfordring for fængselsselskaberne til først at tage under forsorg de individer, som løslades efter at have udstået fængselsstraffe, istedenfor at vente til de først have nået straffeanstalterne. Det kunde måske for enkelte uindviede synes forunderligt, at dette spørgsmål først nu trænger sig egenlig frem (hvorved dog bemærkedes, at nogle af selskaberne, såsom København, Fyn og Viborg, allerede i flere år havde antaget sig sådanne individer, som udgik fra arresthusene), men sagen var den, at fængselsselskabernes virksomhed kun kan træde til, når straffefuldbyrdelsen er som den skal være. Da fængselsreformen for

en 40 år siden påbegyndtes her i landet, forelå der vistnok en ensartet plan for varetægtsfængsler og straffeanstalter, men denne plan blev ikke gennemført samtidig eller under samme ledelse. Varetægtsfængslet var en kommunal institution, straffeanstalten derimod en statsinstitution. Reformen i straffeanstalterne gennemførtes i 1864—65, og navnlig fra den tid skriver fængselselskabernes nuværende virksomhed sig; derimod kan reformen for varetægtsfængslerne først nu siges at være færdig, skønt enkelte jurisdiktioner endnu mangle velindrettede fængsler, deriblandt desværre hovedstaden. Tiden var derfor nu kommen til at tage sig af de fra fængslerne løsladte straffefanger, da et onde kun vil kunne bekæmpes, naar det angribes fra roden. Men som ovenfor bemærket, måtte fængselselskabernes virksomhed stå i nøje forbindelse med fængslernes. Fængslernes opgave var at anvise forbryderne den vej, de havde at vandre, fængselselskabernes at bane vejen for dem og derved søge at forhindre tilbagefald. Forbrydelsen kan betragtes som en sygdom, der må bekæmpes strax, for at den ikke skal vinde i fasthed og helbredelsen derved blive så godt som umulig, og det vilde derfor være særdeles heldigt at antage sig de yngre forbrydere på straffetidens første stadium, hvorved meget vilde være vundet, idet man sikkert vilde få langt færre tilbagefald. Kriminalstatistiken påviser bestemt hvor stor en mængde af de første gang straffede personer, der stadig vende tilbage. I tidsrummet fra 1871—75 dømtes således her i landet for 1. gang begået tyveri 6063, deraf faldt 2den gang 1053 eller c. 17 pct., deraf igen 3die gang 528 eller c. 51 pct. Af disse atter 4de og 5te gang og oftere 526 eller 100 pct. Hvis forsamlingen bifaldt forslaget, blev det formentlig nødvendigt at oprette stedlige selskaber for hvert fængsel. En nøjere detail skulde han ikke gå ind på, da forslaget upåtvivleligt helst måtte behandles i et udvalg.

Inspektør MAZANTI tiltræder det ønskelige i, at fængselselskaberne kunne udstrække deres virksomhed til også at

omfatte de efter udståede fængselsstraffe løsladte personer, men formener nødvendigvis — i hvert fald for de fængsels-selskabers vedkommende, som ere knyttede til bestående straffeanstalter — at det er de fra straffeanstalterne løsladte personer, fængselsselskaberne bør tage sig af. Skal fængselsselskaberne udstrække deres virksomhed som anført, måtte hvert selskab deles i to selskaber, da opgaverne ere fuldstændig forskellige; ellers bliver enden den, at de oftere straffede personer ingen hjælp få, og dog trænge de måske hårdest dertil. Taleren vilde foreslå oprettelsen af et specielt fængselsselskab til at tage sig af varetægtsarrestanter og anbefalede selskaberne i Viborg og Odense, som ikke ere bundne til nogen bestemt straffeanstalt, at stille sig i spidsen for oprettelsen af et sådant selskab, som da nok vilde blive støttet af de andre fængselsselskaber, såvidt midlerne strække til.

WISSING sympatiserede ganske med den tanke, at det vilde have mere gavnlige følger at støtte forbryderen på det første stadium af lovovertrædelsen, og det viborgske fængselsselskabs bestyrelse havde i de senere år også haft øje herfor; når alligevel kun få sådanne vare blevne støttede, måtte grunden hertil nærmest søges deri, at henvendelser til bestyrelsen om hjælp yderst sjældent vare fremkomne, ihvorvel man i selskabets årsberetninger udtrykkelig havde henledet de jydskes retsbetjentes opmærksomhed på, at selskabet også støttede særligt yngre personer, der udgik fra arresterne. Sagens almindelige gennemførelse, — set fra den finansielle side — vilde ganske vist blive meget vanskelig, idet der hertil vilde udfordres langt større pengemidler end der nu haves til rådighed. For at bøde noget herpå, formente han, at det kunde være rigtigt at indskrænke understøttelser til flere gange straffede løsladte, og særligt burde de såkaldte vanetyve, der mod korte mellemrum inddømtes i straffeanstalterne, ikke fortsat ydes hjælp.

Politimester OLDENBORG havde for Fyns fængselsselskabs vedkommende intet imod, at virksomheden i en særlig grad

udvidedes til at omfatte løsladte fra arresterne, men mente, at fængselselskaberne da måtte sætte sig i forbindelse med vedkommende retsbetjent som den, der bedst kunde give oplysning om arrestanterne. De have nemlig lejlighed til bedst at sætte sig ind i arrestantens forhold, kende hans ønsker og attrå, og det er ingenlunde en retsbetjent ligegyldigt, hvorledes det går en arrestant, når han efter udstået straf løslades.

Pastor WAMBERG fandt det fuldstændigt rigtigt, at ondet gribes fra roden, men foreslår, at der til at virke i dette øjemed dannes særlige selskaber i hver jurisdiktion.

Professor GOOS fandt spørgsmålet så omfattende, at det fordrede en dybere behandling end tiden her tillod, idet sagen kunde ses fra så forskellige sider, at det vistnok vilde blive vanskeligt uden nærmere overvejelse at træffe det rette. Han foreslog derfor, at der skulde ned sættes et udvalg på 5 medlemmer til videre fremme af sagen, hvilket forslag vedtoges.

Det næste spørgsmål på dagsordenen var: *„Bør det ikke anses som liggende udenfor fængselselskabernes opgave at yde understøttelser til det daglige underhold for familier, hvis forsørgere hensidde i fængsel, enten i et arresthus eller i en straffeanstalt“?* Det indleddedes af Tømmermester KAYSER. Ved at understøtte familierne, medens manden hensad i fængsel, kom man bort fra fængselselskabernes egenlige formål; man kunde ganske vist nære megen sympati for disse familier, som ere uskyldige i den ulykke, som ved mandens forbrydelse rammer dem, men fængselselskaberne kunne dog ikke være pligtige at afværge de følger, som mandens forbrydelse kan have for familien, medens det måtte være kommunernes sag at tage sig af denne under mandens fraværelse.

Efter nogen diskussion mellem MAZANTI, WAMBERG og WISSING vedtoges det, at man ikke bør yde hjælp til familier, hvis forsørgere hensidde i fængsel.

WISSING fremsatte derefter det spørgsmål *„Bør der*

være en bestemt tidsgrænse, efter hvilken understøttelse ikke bør tildeles løsladte, og bør fængselselskaberne ikke være varsomme med at række hjælp til de løsladte fanger, der flere gange have været straffede, og bør de ikke kun undtagelsesvis hjælpe sådanne, som allerede tidligere have efter udstået straf været tagne under et fængselselskabs forsorg? Han anbefalede at besvare spørgsmålet med et „nej“, thi medens han nok kunde være med til at anbefale varsomhed overfor oftere straffede personer, fandt han det ikke humant at negte hjælp til en løsladt selv efter mange års forløb, når denne havde opført sig godt.

WAMBERG gjorde opmærksom på at meningen med understøttelserne var at hjælpe den løsladte fange ud over de vanskeligheder, som ere en følge af den ham overgåede straf, men kunde ikke skønne, at når en løsladt efter 5 års forløb kom i trang, det da kunde siges at være en følge af straffen. Det vilde jo også være uanstændigt om f. ex. fanger, som efter 5 års forløb havde fået æresoprejsning, søgte og modtog hjælp af fængselselskaberne.

KAYSER mener, at man bør være meget varsom med at yde hjælp til oftere straffede personer, men mere lægge vægten på at støtte individer, som en gang ved ulykkelige forhold vare faldne. Særligt måtte man ikke gerne støtte fanger, som tidligere have været under selskabets forsorg, thi har selskabet engang hjulpet dem ud over vanskelighederne uden nytte, er der ingen grund til at håbe en senere forbedring, og man måtte endelig ikke stille flere gange straffede personer heldigere end de første gang straffede og i det hele ikke stille en straffet person heldigere end de aldrig straffede individer.

MAZANTI kan ikke anbefale at sætte nogen tidsgrænse. Som regel er det først nogen tid efter løsladelsen, at man ser sig istand til at bedømme, hvorvidt den løsladte måtte være værdig til understøttelse, og hvorvidt han ser sig istand til selv at bane sig en vej. Der kunde også påvises tilfælde, hvor den løsladte efter i flere år at have klaret sig og

med kraft og god villie søgt at tilkæmpe sig en stilling i samfundet, pludselig af en eller anden grund kommer i nød; hvad er da naturligere, end at han, der ikke kan henvende sig til de bestående understøttelsesselskaber som følge af at han har været straffet, tyr til fængselselskabet som det eneste sted, hvor han kan søge hjælp, og vilde det da ikke være unaturligt at negte ham en sådan hjælp, simpelthen af den grund, at han i flere år ikke har været straffet? Har en løsladt først fået æresoprejsning, er der ingen grund til at vente, at han vil søge hjælp hos fængselselskaberne. Skulde det slås fast som regel ikke at understøtte oftere straffede personer, kunde Horsens fængselselskab jo strax afslutte sin virksomhed, thi som bekendt indeluttes dette fængsel netop kun oftere straffede personer, og han havde ingenlunde opgivet håbet om at redde adskillige af disse.

OLDENBORG og Snedkermester JENSEN anbefalede en tidsgrænse af 5 à 6 år.

Goos mente, at man dog ikke skulde være for skarp med at sætte regler for virksomheden.

Det vedtoges at besvare første del af spørgsmålet med „nej“, men understøttelse bør i reglen ikke tilstås længere tid efter løsladelsen; den sidste del af spørgsmålet derimod bekræftende.

Tvende spørgsmål, om løsladtes beklædning, og på hvilken måde fængselselskabernes indtægter kunne forøges, henvises til overvejelse af et udvalg.

Mødets mest brændende spørgsmål: „*Hvad kan der gøres for bedre end hidtil at skaffe løsladte fanger anbringelse?*“ indlededes af Pastor ANDRESEN således:

Egenlig havde jeg ikke tænkt på at bringe noget spørgsmål på bane her, men da jeg fik en opfordring fra det fynske selskabs forretningsfører til at bringe spørgsmålet om løsladte fangers anbringelse frem, fandt jeg ingen anledning til at undslå mig derfor. At opfordringen netop rettedes til mig, hidrører vel fra, at jeg i forrige efterår

ved et par artikler i Berlingske Tidende gav anledning til en lille avisdebat om denne sag. Men skønt jeg udtrykkelig havde indskrænket min behandling til „fanger, som løslades fra Horsens straffeanstalt“, gjorde man den gang spørgsmålet almindeligt, hvad der kunde gøres for anbringelsen af løsladte fanger, og rettede navnlig sin opmærksomhed på at ihjelslå en løst henkastet tanke om et slags optagelseshus i en hedeegn, så at jeg ikke fandt anledning til at fortsætte debatten videre. Det er nemlig sagen, hvad der jo for resten oftere er kommet frem i forskellig forbindelse under disse forhandlinger, at vort (Horsens) selskabs stilling er exceptionnel og særlig uheldig i sammenligning med de andre selskabers. Når undtages de forholdsvis få, der for en eller anden grov forbrydelse (navnlig mord, brandstiftelse og blodskam) uden tidligere at være straffede ere blevne idømte tugthusarbejde på livstid eller en længere årrække, består straffeanstaltens befolkning af tugthusfanger, der flere, ofte mange gange ere blevne straffede og netop derfor ere blevne idømte tugthusarbejde, samt af forbedringshusfanger, der ikke ere komne til Vridsløselille, enten fordi de ere over 30 år og tidligere have udstået straffearbejde, eller fordi de ere over 60 år (skønt ikke tidligere straffede), eller endelig fordi det er imbecile personer, som ikke kunne udholde cellestraf. Hver uge løslades der gennemsnitlig flere af den slags personer, og spørgsmålet opstår derfor daglig: Hvad skal man gøre for dem? Den straffeanstalt, der nærmest kan sammenlignes med den i Horsens, er jo Christianshavns kvindefængsel, men dels er fangeantallet der langt mindre og løsladelserne allerede af den grund sjældnere, dels komme jo alle forbedringshusfanger dertil, medens vi kun få de dårlige, og endelig er det også lettere i den store stad at indlede forbindelser om at få dem anbragte. Og hvad Vridsløselille angår, så indsættes der jo mest yngre endnu ikke forhærdede forbrydere, som enten rejse sig, eller hvis de vedblive at falde tilbage, snart gå over til vor faste stok, hvor de vedblive at gå igen, således at der

er flere, som i de 5 år, jeg har været her, ere blevne løsladte 3 à 4 gange. Hvad skal man altså gøre for disse? Ja, jeg ved nok, at mange sige: De have opgivet sig selv, og derfor skulle selskaberne ikke tage sig af dem. Det er imidlertid uforsvarligt og umuligt for os. Der er ganske vist nogle, og det endda ikke så få, som ere i den grad elendige, at de ikke du til andet end at komme i et fattighus, og dem er man nødt til at sende hjem. Men hovedmassen er sådanne, der ganske vist ikke give meget håb, men dog ere arbejdsdygtige og ofte have været flittige og opført sig godt i anstalten. At man under opholdet deri formaner og trøster dem, søger at styrke deres karakter og villie, og så, når de skulle ud, siger: „Vi ville ikke have med dig at skaffe, du er et opgivet menneske“, er der dog vel ikke mening i. Erfaringen har idelig vist, at kom etsådant menneske ikke i plads eller arbejde, kom han snart igen, hvorimod der ofte kunde gå år, når man fik en nogenlunde god plads til vedkommende. Dette er dog allerede noget, men vi have ikke så få eksempler på, at folk, som vi ingen tro havde til, have forbavset os ved fremdeles at skikke sig godt. Der må altså efter min mening fremfor alt sørges for, at vedkommende bliver anbragt i arbejde hos folk, der tage ham ikke blot for egen skyld, men også for hans. Thi sendes han hjem uden plads, sættes han oftest på en fattiggård, hvor han ikke vil være, og fra hvilken han derfor løber bort, eller han begiver sig på vandring „for at søge arbejde,“ hvilket han som oftest først finder i tugthuset.

At få plads til sådanne er særlig vanskeligt henimod og ved vintertide. Derfor var det jeg fremsatte tanken om et slags optagelseshus for sådanne, der kom ud på en dårlig tid. Den vandt ingen sympati, og jeg skal derfor ikke forfølge den længere men sige, hvad vi hidtil have gjort. Vi have sat os i forbindelse med folk, hvor der gaves lejlighed. Særligt skal jeg bemærke, at vi have averteret af og til om at få en fange anbragt på betinget benådning, og når der så mældte sig flere, er det oftere lykkedes at

få en eller anden af de andre anbragte. Vi have også henvendt os til fæstemænd og med særlig påskønnelse må jeg nævne BETACK i Århus. Endelig er det også lykkedes af og til at få en anbragt ved private bekendtskaber, navnlig gennem præster og fabrikbestyrere. Jeg behøver vel ikke at anføre, at vi naturligvis aldrig fortie noget om vedkommende eller søge at lokke nogen til at tage dem.

For imidlertid at løse denne opgave med hensyn til anbringelsen af fanger nogenlunde tilfredsstillende, mangle vi i høj grad lokalkundskab, idet vi naturligvis kun kunne have den i Horsens og nærmeste omegn. Jeg vilde derfor forespørge, om det ikke måtte anses for heldigst, at selskaberne antog lønnede agenter i de større byer, som kunde have opmærksomheden henvendt på at finde passende pladser til de løsladte, navnlig hos mindre ejendomsbesiddere, thi det er sjelden heldigt at få dem til større gårde, hvor der er mange folk. Ved at henvende sig til disse agenter, vilde man muligvis kunne få mangan en heldigt anbragt og få dem fordelt lidt mere jævnt over landet.

Pastor WAMBERG. Som et af de midler, hvorved man har tænkt sig på bedste måde at kunne anbringe løsladte fanger, har man også bragt i forslag at oprette en anstalt, hvori løsladte fra begge vore mandsfængsler efter eget ønske kunde indsættes på kortere eller længere tid, hvori den i straffeanstalten mulig begyndte, men endnu ufuldstændige påvirkning kunde fortsættes, og hvorfra de da kunde anbringes i tjeneste, når de vare bragte såvidt, at de bedre kunde antages at være i stand til at modstå fristelser. Jeg skal tillade mig bestemt at erklære mig imod dette forslag, og jeg kan med hensyn til motiveringen i det væsentlige henvise til, hvad jeg tidligere har ytret om denne sag i Berlingske Tidende, da spørgsmålet blev rejst der. Det er klart, at et sådant måske flerårigt, måske oftere gentaget samliv mellem en stor del af vort lands mandlige forbrydere (forslagsstilleren havde tænkt sig en anstalt på flere hundrede løsladte) vilde være en fuldstændig

tilintetgørelse af cellesystemet, en tilbagevenden til det gamle systemsløse fængsel, og, da det onde har en langt mere smittende magt end det gode, et såre virksomt middel til at forværre forbryderne, istedenfor at forbedre dem. Jeg tror derfor, at dette forslag ikke har nogen fremtid for sig her i landet. Vi må vist i det væsentlige føle os henviste til at virke i samme spor som hidtil; vi trænge ikke såmeget til at slå ind på nye baner, som til at virke fyldigere og stærkere på det gamle område. Et kraftigt middel er vistnok det af Pastor ANDRESEN her fremsatte forslag, at antage lønnede agenter. Jeg skal bemærke, at Vridsløselille fængselselskab allerede har gjort alvor af denne tanke og antaget en sådan agent, der bor i København. Vi kunne endnu ikke fuldt ud dømme om resultaterne heraf, men vi håbe det bedste.

Inspektør MAZANTI. Angående den foreliggende sag har jeg på anden tid og sted fået lejlighed til offentligt at udtale mig, og da jeg fremdeles står på samme standpunkt som dengang, kan jeg i det væsentlige holde mig dertil, Ligesom jeg ikke har nogen tro til, at en optagelsesanstalt for løsladte mandlige fanger vilde stifte nogen nytte, således har jeg ganske vist heller ikke nogen rigtig tillid til den kærligheds- eller medlidenhedsgerning, som skal betales, og da selskabernes virksomhed formentlig er fremgået af denne følelse, og den bistand, man skal have, må komme sammesteds fra, stiller det sig derfor tvivlsomt, hvorvidt det vilde være heldigt at have lønnede agenter, hvortil selskaberne vel næppe ejheller ville have midler. Der er hos mig en levende overbevisning om, at den hjælp, som der her søges, bør udgå fra kommunerne. Det er jo nemlig deres pligt at forsørge de løsladte fanger, som ikke kunne ernære sig selv, og som ere hjemmehørende i den respektive kommune. Denne forsørgelse må ganske vist, hvis den skal være til nogen virkelig hjælp for den pågældende, ske på en ganske anden måde end den nu sker. Det er virkelig ikke nok, at vedkommende kommune, for

blot at komme af med sådanne personer, enten kaster dem ind på en fattiggård eller arbejdsanstalt, såsnart de komme ud af straffeanstalterne, eller giver dem et par kroner, for at de skulle vandre til andre sogne og søge arbejde, hvad med andre ord vil sige, søge snarest muligt at komme ind i straffeanstalten igen. Af erfaring ved jeg, at sådant finder sted langt oftere end det måske antages, og det er sikkert en meget dårlig måde at forsørge dem på. Det er dog utvivlsomt kommunens første pligt at skaffe sådanne personer, som kunne og ville arbejde, *lejlighed* til at arbejde, selv om det skulde ske med opofrelse fra kommunens side, og denne anbringelse burde helst ske i selve hjemmet, hvor vedkommende er kendt i forvejen, og hvor hans forbliven ved arbejdet således ikke bliver afhængig af tilfældige åbenbaringer om hans fortid, der dog næppe kan holdes skjult i et så lille land, i al fald for fællesfangerens vedkommende. Det vil ganske vist blive vanskeligt at få kommunerne til at gå med på rette måde i denne sag, hvori der ikke alene fordres materiel men også moralsk understøttelse til de trængende; men det er alligevel min overbevisning, at det er på denne måde, at hjælpen nærmest må og engang med forenede bestræbelser vil komme. Der er kun få løsladte fanger i en enkelt kommune, og det vilde således ikke være uoverkommeligt for denne at tage sig af dem på en langt virksomere måde end hidtil, og det skulde være mærkeligt, om der ikke i hver kommune skulde kunne findes mænd — udenfor sognerådet — der i sagens og kommunens interesse måtte findes villige til sådant hverv. Når da sådanne mænd støttedes ved et skarper men tillige velvilligt polititilsyn med det pågældende individ, vilde der være vundet ikke sålidet til støtte for fængselssekskabernes virksomhed såvel i denne henseende som i det hele taget.

Politiinspektør PETERSEN anbefalede oprettelsen af tvangsarbejdsanstalter til optagelse af løsladte fanger.

Tømmermester KAYSER fandt lønnede agenter uheldige

og mente, at vanskeligheden ved fangens anbringelse vel næppe kunde være så stor, når man kun anbefalede virkelig værdige personer.

Pastor WAMBERG. Når Inspektør MAZANTI har talt om den hjælp, fængselselskaberne kunne vente af kommunerne med hensyn til anbringelsen af ældre, ofte straffede personer, som man vanskelig på anden måde kan skaffe erhverv, kan jeg ganske slutte mig hertil. Jeg skal blot henlede opmærksomheden på, at de under forhandlingen af det første punkt foreslåede lokale fængselselskaber vist også i denne henseende vilde vise sig at være en frugtbar tanke. I anledning af den af Tømmermester KAYSER ytrede frygt for det hensigtsmæssige i at have lønnede agenter, skal jeg bemærke, at det jo ikke kan være meningen hermed at skabe en livsstilling for vedkommende; man ønsker kun en mand i en praktisk stilling, hvis virksomhed fører ham sammen netop med sådanne, hvis hjælp vi behøve, en mand, for hvem det tilståede honorar kan være en væsentlig grund til, at han tør afse den ikke ringe tid, der vil medgå for ham i selskabets tjeneste, men som forøvrigt også arbejder af virkelig interesse for sagen. Jeg tror ikke, at der vil være fare for, at han for at opnå resultater skulde anbefale de løsladte for stærkt, hvorved selskabet vilde tabe sin tillid hos publikum. Agenten må tværtimod instrueres til at gøre opmærksom på, at det vel er en af de bedste fanger, vi søge at anbringe, men at vedkommende principal dog altid må gå ud fra, at han ved at antage en løsladt i sin tjeneste først og fremmest gør samfundet og den enkelte en velgerning; forhåbenlig vil han også selv kunne stå sig derved, men dette hensyn må først komme i anden række.

Politimester OLDENBORG udtalte, at dette spørgsmål stod i forbindelse med det store spørgsmål om recidivister, som ikke i sin helhed kunde optages her. Han var ganske enig med Inspektør MAZANTI i, at sognekommunerne (ikke København og købstæderne) ofte viste ligegyldighed med

anbringelse og forsørgelse af løsladte, skønt der dog i denne henseende påhviler forsørgelseskommunen, til hvilken den løsladte i regelen hjemsendes fra straffeanstalten, alvorlige forpligtelser. Han vilde ønske, at noget lod sig gøre i denne henseende. I forbindelse hermed henlede han opmærksomheden på fattighusene og de nu temmelig talrige arbejdsanstalter, hvilke sidste sædvanlig huse en del oftere straffede personer, for hvilke et selvstændigt liv næsten er blevet en umulighed, tildels fordi de strax hengive sig til vagabondering og drik eller forbrydelse, hvorfor det var af vigtighed at indrette disse anstalter på en hensigtsmæssig og forstandig måde, således at der var den fornødne tvang i forbindelse med den størst mulige frihed, idet det også var et formål nogenlunde at få de indlagte til at forson sig med opholdet på disse anstalter. Opgaven var ganske vist meget vanskelig, men han turde dog udtale, at man på flere anstalter var kommen på en urigtig vej snart i den ene snart i den anden retning. Ofte hørte man den udtalelse fra forbryderne, at man foretrak straffeanstalten for arbejds huset. Jevnlige betød dette kun et trodsigt og genstridigt sind, men på den anden side lod det sig ikke negte, at tilstanden på flere fattiganstalter var en sådan, at ytringen tildels kunde forstås, hvilket selvfølgelig ikke skulde opfattes som en bebrejdelse mod straffeanstalterne, som om disse skulde være for bekvemt indrettede for forbryderne, men som et fingerpeg til at overveje fattiganstalternes tilstand. Forøvrigt var det jo bekendt, at der skete stadige fremskridt i den omhandlede henseende, og at navnlig amterne havde deres opmærksomhed henvendt derpå, men noget stod endnu tilbage.

WISSING foreslog så vidt muligt at anbringe jyske løsladte på Sjælland og sjællandske i Jylland. Erfaring havde godtgjort, at anbringelse af løsladte i egne, hvor deres fortids liv var ukendt, virkede heldig og betryggende mod tilbagefald.

Efterat forskellige forslag vare bragte på bane, ved-

toges det, ikke om dette spørgsmål at affatte nogen bestemt resolution.

Derefter endes forsamlingen om at sammensætte et udvalg således, at hvert selskab vælger et medlem, og at det medlem, som bor i den by, hvor næste møde bestemmes afholdt, skal være formand.

Det vedtoges derefter at afholde næste møde i København i året 1882, hvorefter forhandlingerne sluttedes. Goos takkede derefter Dirigenten for den humane og smukke måde, hvorpå han havde ledet forhandlingerne, og takkede Viborg Fængselselskab, fordi det havde sammenkaldt dette møde, som forhåbenlig vilde give anledning til en række af møder, gennem hvilke han lovede sig et godt udbytte for den sag, selskaberne virke for.
